

องค์ประกอบที่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22
Components of Professional Learning Community
Under the Secondary Educational Service Area Office 22

ธีระนันต์ โมธรรม¹ วาโร เฟิงสวัสดิ์² เอกลักษณ์ เพียสา²
E-mail: theeranpop@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร โดยการสังเคราะห์เนื้อหาและหาค่าความถี่จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง

ผลการวิจัยพบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การสร้างค่านิยม การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน การสร้างภาพความเชื่อมโยง และการทำภารกิจที่มีเป้าหมายร่วมกัน 2) การทำงานเป็นทีม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ การสร้างพลังในการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งเน้นวัฒนธรรมแห่งการร่วมมือ และกำหนดเป้าประสงค์เพื่อการปรับปรุงการทำงานร่วมกัน 3) การมีภาวะผู้นำ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัว คือ การสนับสนุนการปฏิบัติการในโรงเรียน การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการมีอำนาจในการตัดสินใจ 4) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศ การเรียนรู้สู่การปฏิบัติ และการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การสร้างบรรยากาศความเป็นมิตร การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเกื้อกูลและเอื้ออาทรในการทำงาน และการสร้างความไว้วางใจในการทำงาน

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ องค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This study aimed to study the professional learning community components of schools under the Secondary Educational Service area Office 22. This study was a documentary research. The instruments used in this study was a document study form. The collected data were analyzed using content analysis for frequency from 10 resources of related studies.

The results showed that the professional learning community components of schools under the Secondary Educational Service area Office 22 comprised of 5 principal components: 1) shared-vision included 4 indicators, which were core value building, shared-vision identification, conceptualization and mission achievement, 2) team working contained 4 indicators, included creative team working, collaborative learning empowerment, collaborative culture emphasis and objective identification for collaborative work development, 3) leadership comprised of 3 indicators, included school operational support, professional learning community driven and decision making authority, 4) learning for professional development contained 4 indicators, included, information sharing, practical learning, professional development and development of learning management, and 5) friendship community comprised of 4 indicators, included friendship atmosphere building, open-minded, working support and care and trust building.

Keywords: professional learning community, components of professional learning community, the secondary school

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจตลอดจนด้านสังคมและวัฒนธรรม การจะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าขึ้น สิ่งสำคัญยิ่งที่จะต้องพัฒนาประการ หนึ่งคือ ทรัพยากรมนุษย์ เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นกลไกการพัฒนา อันจะเป็นพลังผลักดันให้ชาติเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางอันพึงประสงค์ ในทิศทางเดียวกันประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น แต่เมื่อพิจารณาคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ยกเว้นวิชาภาษาไทย และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกกลุ่มสาระ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22, 2563: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ซึ่งจากปัญหาที่พบทำให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ โดยปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือต้องมี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ หรือ Professional community” เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้นเพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ของมวลสมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพครูของโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องการให้ความดูแลและพูดถึงการปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน ตลอดจนงานทางวิชาการของโรงเรียน และเนื่องจากครูส่วนใหญ่ในแทบทุกประเทศมักเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการปฏิบัติงานสอนของตน ดังนั้นการมี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ” เกิดขึ้นในโรงเรียนจึงช่วยคลี่คลายปัญหาดังกล่าว เพราะทำให้ครูมีโอกาสพูดคุยกับบุคคลผู้มีส่วนได้เสียกับงานของ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17: 12)

สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู ให้ดำเนินงานในการประชุมเชิงปฏิบัติการเตรียมการ PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีแนวทางส่งเสริมให้มีการอบรม PLC ให้กับครูและผู้บริหารโรงเรียนมีผลในการเลื่อนตำแหน่ง โดยมีการกำหนดชั่วโมงปฏิบัติงาน PLC เป็นชั่วโมงในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนาตนเองในการแก้ปัญหาเพื่อความอยู่รอด นั้นหมายถึงโรงเรียนจะต้องเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) (อมรา จำรูญศิริ, 2555: 15) นอกจากนี้ Dufour and Eaker (1998: 69) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่าเป็นรูปแบบของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่นักเรียน ครู และนักการศึกษา คือ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึก กว้างและสามารถเชื่อมโยงได้ ซึ่งเกิดขึ้นทั้งกับนักเรียนและครู ช่วยให้ครูและนักการศึกษาประเมินสถานการณ์จริงในโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาของตนได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555: 65-66)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ด้านการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเอกสาร (Document Study) เพื่อทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ตามแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามแนวคิดของนักวิชาการ 10 แหล่ง ได้แก่ ฌรณศักดิ์ อินทนาม (2553) วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) กระทรวงศึกษาธิการ (2560) เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล (2560) ศิวกร รัตติโชติ (2561) อำนาจ เหลือน้อย (2561) จิตลดา หนูดอนทราย (2562) Hord (1997) Hipp and Huffman (2003) DuFour (2010)
2. การสังเคราะห์องค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการแจกแจงความถี่จากหลายแหล่งข้อมูล และสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 40 ของความถี่ทั้งหมด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารสู่ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบโดยแสดงในรูปความถี่ และเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 40 ของความถี่ทั้งหมด มาเป็นองค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) การทำงานเป็นทีม 3) การมีภาวะผู้นำ 4) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทางวิชาชีพ และ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ความถี่ขององค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

นักรักศึกษา	ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553)	วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557)	กระทรวงศึกษาธิการ (2560)	เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล (2560)	ศิวกร รัตติโชติ (2561)	อำนาจ เหลื่อน้อย (2561)	จิตดา หนูดอนทราย (2562)	Hord (1997)	Hipp and Huffman (2003)	DrFour (2010)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่พิจารณา
องค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ													
1. การมีภาวะผู้นำ											8	80	✓
-ภาวะผู้นำ						✓							
-ภาวะผู้นำร่วม			✓										
-การมีภาวะผู้นำ				✓									
-การเป็นผู้ร่วม							✓						
-ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม								✓					
-ภาวะผู้นำแบบรวมหมู่									✓				
-ภาวะผู้นำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ		✓											
-ภาวะผู้นำร่วมกันและให้กำลังใจ					✓								
2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน											9	90	✓
-การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน	✓												
-วิสัยทัศน์ร่วม		✓				✓	✓						
-ต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน			✓										
-การมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน				✓				✓					
-ค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม					✓				✓				
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน											4	40	✓
-การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติ	✓												
-การแบ่งปันบทเรียนส่วนบุคคล								✓					
-แบ่งปันประสบการณ์									✓				
4. การมีเจือใจที่สนับสนุน								✓			1	10	
5. การมีเป้าหมายร่วมกัน											3	30	
-การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	✓												
-มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน										✓			
-การปฏิบัติงานร่วมกัน					✓								

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบการเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	นักรการศึกษา										ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่พิจารณา
	ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553)	วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557)	กระทรวงศึกษาธิการ (2560)	เมธาสิทธิ์ ธีบุญตันศรีสกุล (2560)	ศิวกร รัตติโชติ (2561)	อำนาจ เหลื่อน้อย (2561)	จิตดา หนูดอนทราย (2562)	Hord (1997)	Hipp and Huffman (2003)	DrFour (2010)			
6. ชุมชนกัลยาณมิตร											7	70	✓
-ชุมชนกัลยาณมิตร		✓	✓	✓	✓	✓	✓						
-สภาพแวดล้อมเกื้อหนุน								✓					
7. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน											3	30	
-โครงสร้างสนับสนุนชุมชน		✓			✓								
-โครงสร้างการพัฒนาชุมชน						✓							
8. มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ											2	20	
-มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ									✓				
-การเรียนรู้ของผู้เรียน		✓											
9. การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน	✓										1	10	
10. โครงสร้างสนับสนุน			✓								1	10	
11. การทำงานเป็นทีม											9	90	✓
-การทำงานเป็นทีม						✓							
-การร่วมมือรวมพลัง	✓												
-ทีมร่วมแรงร่วมใจ		✓	✓				✓						
-การมีพื้นที่ปฏิบัติงานร่วมกัน				✓									
-การรวบรวมความสร้างสรรค์ร่วมกัน								✓					
-มุ่งเน้นวัฒนธรรมแห่งความร่วมมือรวมพลัง									✓				
-การทำงานร่วมกันของทีม					✓								
12. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทางวิชาชีพ											7	70	✓
-การเรียนรู้และพัฒนาทางวิชาชีพ		✓	✓			✓	✓						
-การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ				✓									
-ร่วมกันเรียนรู้สู่การปฏิบัติ								✓					
-การประยุกต์การเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาการเรียนรู้วิชาชีพ					✓								
รวม	5	7	6	5	7	6	5	5	5	3			

ผลการสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การสร้างค่านิยม การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน การสร้างภาพความเชื่อมโยง และการทำภารกิจที่มีเป้าหมายร่วมกัน
2. การทำงานเป็นทีม มีตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ การสร้างพลังในการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งเน้นวัฒนธรรมแห่งการร่วมมือ และกำหนดเป้าประสงค์เพื่อการปรับปรุงการทำงานร่วมกัน
3. การมีภาวะผู้นำ มีตัวบ่งชี้ 3 ตัว คือ การสนับสนุนการปฏิบัติการในโรงเรียน การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการมีอำนาจในการตัดสินใจ

4. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ มีตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศ การเรียนรู้สู่การปฏิบัติ การพัฒนาวิชาชีพ และการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

5. ชุมชนกัลยาณมิตร มีตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การสร้างบรรยากาศความเป็นมิตร การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเกื้อกูลและเอื้ออาทรในการทำงาน และการสร้างความไว้วางใจในการทำงาน

โดยสรุปผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์เนื้อหาองค์ประกอบการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	ผู้บริหารและครู มีส่วนร่วมในสร้างค่านิยมและกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันเกี่ยวกับด้านการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน เน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนมีประสิทธิภาพและโรงเรียนมีประสิทธิผล	1. การสร้างค่านิยม 2. การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3. การสร้างภาพความเชื่อมโยง 4. การทำภารกิจที่มีเป้าหมายร่วมกัน
2. การทำงานเป็นทีม	การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ สร้างพลังในการเรียนรู้ร่วมกันมีการเรียนรู้การทำงานเป็นทีมงาน กำหนดเป้าประสงค์เพื่อการปรับปรุง การทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ	1. การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ 2. การสร้างพลังในการเรียนรู้ร่วมกัน 3. มุ่งเน้นวัฒนธรรมแห่งการร่วมมือ 4. กำหนดเป้าประสงค์เพื่อการปรับปรุงการทำงานร่วมกัน
3. การมีภาวะผู้นำ	ผู้บริหารและครูร่วมกันสนับสนุนการปฏิบัติการให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จในด้านนโยบาย การปฏิบัติการตัดสินใจร่วมกัน มีการสนับสนุนให้ครูใช้ภาวะผู้นำ หรือ การปรับปรุงโรงเรียน เพื่อนร่วมงานให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนครูในการเพิ่มประสพการณ์การเรียนรู้	1. การสนับสนุนการปฏิบัติการในโรงเรียน 2. การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3. การมีอำนาจในการตัดสินใจ
4. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ	การมีปฏิสัมพันธ์และการปฏิบัติงานร่วมกันของครู ร่วมแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศ และร่วมมือร่วมใจกันวางแผน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน และแก้ปัญหา พัฒนาการจัดการเรียนการสอน	1. การแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศ 2. การเรียนรู้สู่การปฏิบัติ 3. การพัฒนาวิชาชีพ 4. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
5. ชุมชนกัลยาณมิตร	การเอาใจใส่และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำงานร่วมกันด้วยบรรยากาศความเป็นมิตร มีความรู้สึกแบบเกื้อกูลและเอื้ออาทรเป็นความสัมพันธ์กันแบบคนในครอบครัวมากกว่าแบบสายงาน ทำให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน เปิดใจเข้าหากัน	1. การสร้างบรรยากาศความเป็นมิตร 2. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 3. การเกื้อกูลและเอื้ออาทรในการทำงาน 4. การสร้างความไว้วางใจในการทำงาน

อภิปรายผล

การศึกษาคู่ประกอบการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ในครั้งนี้ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า กรอบแนวคิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 19 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การสร้างค่านิยม การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน การสร้างภาพความเชื่อมโยง และการทำภารกิจที่มีเป้าหมายร่วมกัน 2) การทำงานเป็นทีม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ การสร้างพลังในการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งเน้นวัฒนธรรมแห่งการร่วมมือ และกำหนดเป้าประสงค์เพื่อการปรับปรุงการทำงานร่วมกัน 3) การมีภาวะผู้นำ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัว คือ การสนับสนุนการปฏิบัติการในโรงเรียน การขับเคลื่อน

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการมีอำนาจในการตัดสินใจ 4) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศ การเรียนรู้สู่การปฏิบัติ การพัฒนาวิชาชีพ และการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การสร้างบรรยากาศความเป็นมิตร การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเกื้อกูลและเอื้ออาทรในการทำงาน และการสร้างความไว้วางใจในการทำงาน ซึ่งผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างหลากหลายและรัดกุม

ดังนั้น ผลการวิจัยจึงทำให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นไปตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553) พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีคุณลักษณะสำคัญ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน 2) การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การร่วมมือรวมพลัง 4) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และ 5) การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) การเรียนรู้และการพัฒนาทางวิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร 6) การเรียนรู้ของผู้เรียน และ 7) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2560) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สำคัญประกอบไปด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) ชุมชนกัลยาณมิตร 5) โครงสร้างสนับสนุน และ 6) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล (2561) พบว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สามารถจำแนกได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ชุมชนกัลยาณมิตร 2) การมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน 3) การมีภาวะผู้นำ 4) การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ และ 5) การมีพื้นที่ปฏิบัติงานร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิวกร รัตติโชติ (2561) พบว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สามารถจำแนกได้ 7 ด้าน ดังนี้ 1) ค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม 2) การทำงานร่วมกันของทีม 3) ภาวะผู้นำร่วมและให้กำลังใจ 4) การประยุกต์การเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาการเรียนรู้วิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน และ 7) การปฏิบัติงานร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอำนาท เหลื่อน้อย (2561) พบว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทโรงเรียน สามารถจำแนกได้ 6 ด้าน ที่สำคัญ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) เรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ 3) ชุมชนกัลยาณมิตร 4) การทำงานเป็นทีม 5) การมีวิสัยทัศน์ร่วม และ 6) โครงสร้างการพัฒนาชุมชน สอดคล้องผลการวิจัยของกับจิตลดา หนูดอนทราย (2562) พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีคุณลักษณะสำคัญ 5 ด้าน 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) การเป็นผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ และ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร สอดคล้องกับแนวคิด Hord (1997, อ้างถึงใน ศรสวรรค์ เพชรมี, 2558) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพมีลักษณะสำคัญ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม 2) การรวบรวมความสร้างสรรค์ร่วมกัน 3) การมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) เงื่อนไขสนับสนุน และ 5) การแบ่งปันบทเรียนส่วนบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ Hipp and Huffman (2003, อ้างถึงใน ขวลิขิต ชูกำแพง, 2560) กล่าวว่า ความสำเร็จของ PLC มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำแบบรวมหมู่ 2) ค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม 3) ร่วมกันเรียนรู้สู่การปฏิบัติ 4) แบ่งปันประสบการณ์ และ 5) สภาพแวดล้อมเกื้อหนุน และสอดคล้องกับแนวคิดของ DuFour (2010, อ้างถึงใน กัสมีสท์ อาแด, 2561) กล่าวว่า คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) มุ่งเน้นวัฒนธรรมแห่งความร่วมมือรวมพลัง และ 3) มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า

การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความถี่เท่ากับ 9 คิดเป็นร้อยละ 90 ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบนี้พบในงานวิจัยหรือแนวคิดของนักวิชาการทั้ง 9 ท่าน มีความหมายสอดคล้องกันเข้าเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ได้แก่ การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน วิสัยทัศน์ร่วม ต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม

การทำงานเป็นทีม มีความถี่เท่ากับ 9 คิดเป็นร้อยละ 90 ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบนี้พบในงานวิจัยหรือแนวคิดของนักวิชาการทั้ง 9 ท่าน มีความหมายสอดคล้องกันเข้าเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การร่วมมือรวมพลัง ทีมร่วมแรงร่วมใจ การมีพื้นที่ปฏิบัติงานร่วมกัน การรวบรวมความสร้างสรรค์ร่วมกัน มุ่งเน้นวัฒนธรรมแห่งความร่วมมือรวมพลัง การทำงานร่วมกันของทีม

การมีภาวะผู้นำ มีความถี่เท่ากับ 8 คิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบนี้พบในงานวิจัยหรือแนวคิดของนักวิชาการทั้ง 8 ท่าน มีความหมายสอดคล้องกันเข้าเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ได้แก่ ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำร่วม การมีภาวะผู้นำ การเป็นผู้นำร่วม ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม ภาวะผู้นำแบบรวมหมู่ ภาวะผู้นำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภาวะผู้นำร่วมกันและให้กำลังใจ

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทางวิชาชีพ มีความถี่เท่ากับ 7 คิดเป็นร้อยละ 70 ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบนี้พบในงานวิจัยหรือแนวคิดของนักวิชาการทั้ง 7 ท่าน มีความหมายสอดคล้องกันเข้าเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ได้แก่ การเรียนรู้และพัฒนาทางวิชาชีพ การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ ร่วมกันเรียนรู้สู่การปฏิบัติ การประยุกต์การเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาการเรียนรู้วิชาชีพ

ชุมชนกัลยาณมิตร มีความถี่เท่ากับ 7 คิดเป็นร้อยละ 70 ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบนี้พบในงานวิจัยหรือแนวคิดของนักวิชาการทั้ง 7 ท่านมีความหมายสอดคล้องกันเข้าเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ได้แก่ ชุมชนกัลยาณมิตร สภาพแวดล้อมเกื้อหนุน

สรุปผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การสร้างค่านิยม การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน การสร้างภาพความเชื่อมโยง และการทำภารกิจที่มีเป้าหมายร่วมกัน 2) การทำงานเป็นทีม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ การสร้างพลังในการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งเน้นวัฒนธรรมแห่งการร่วมมือ และกำหนดเป้าประสงค์เพื่อการปรับปรุงการทำงานร่วมกัน 3) การมีภาวะผู้นำ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัว คือ การสนับสนุนการปฏิบัติการในโรงเรียน การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการมีอำนาจในการตัดสินใจ 4) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศ การเรียนรู้สู่การปฏิบัติ และการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 4 ตัว คือ การสร้างบรรยากาศความเป็นมิตร การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเกื้อกูลและเอื้ออาทรในการทำงาน และการสร้างความไว้วางใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรนำผลการวิจัยไปเป็นกรอบในการพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนของตนเอง เพื่อส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22 โดยนำกรอบแนวคิดจากผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ฐานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กัสมัสส์ อาแด. (2561). การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตัวกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบร่วมมือร่วม พลัง ในโรงเรียนประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัตถุประสงค์และสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิตลดา หนูดอนทราย. (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสารคาม. 23(2), 1-6.
- ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม. (2553). การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน. วิทยาสตร ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล. (2561). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: แนวทางปฏิบัติสำหรับครู. วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 2(2), 214-228.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. วารสารหาดใหญ่วิชาการ. 12(2), 123-134.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศรสุวรรณค์ เพชรมี. (2558). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดตาก. การศึกษาค้นคว้าเอง** ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิวกร รัตติโชติ. (2561). **แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: วิจัยวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ**. ปรินญาวิทยานิพนธ์ ปรินญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ โรฒ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. (2560). **แนวทางการขับเคลื่อน PLC สู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน Thailand 4.0 สพม.17**. จันทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. (2563). **ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา**. <https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=101722> (สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2563).
- อมรา จำรูญศิริ. (2555). **รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ปรินญาดุสิต บัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- อำนาจ เหลื่อน้อย. (2561). **รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- DuFour, R. and Eaker, R. (1998). **Professional learning communities at work: Best Practices for enhancing student achievement**. Alexandria, VA: National Educational Service.
- DuFour. (2010). **Learning by Doing: A Handbook for Professional Learning Communities at Work**. 2nd ed. Bloomington, IN: Solution Tree.
- Hord. (1997). **Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement**. Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory.